
Kultura Odrodzenia w Europie

Kultura odrodzenia w Europie

Odrodzenie to epoka w historii dziejów przypadająca na cały wiek XVI. Początki odrodzenia związane są z takimi wydarzeniami jak:

- wynalezienie druku przez Gutenberga,
- rozpoczęcie odkryć geograficznych,
- odkrycie nowych kontynentów.

Nazwa odrodzenia pochodzi z języka łacińskiego i oznacza "renovatio" - czyli powrót, odrodzenie, ponieważ okres ten łączony był z powrotem do przeszłości - do antyku. Inną nazwą funkcjonującą w na określenie tej epoki był renesans.

Głównym światopoglądem renesansu był humanizm, głoszący troskę o pełny rozwój człowieka, jego szczęście i godność. W renesansie kierowano się antropocentryzmem, czyli poglądem, według którego w centrum zainteresowań filozofów, uczonych znajdował się człowiek. Pogląd ten był całkowitym przeciwieństwem teocentryzmu.

Głównymi teoretykami antropocentryzmu byli:

- Horacy i jego słynne słowa: "carpe diem" - chwytaj dzień / żyj chwilą - "Chwytaj dzień, bo przecież nikt się nie dowie, jaką nam przyszłość zgotują bogowie...";
- Terencjusz i jego pogląd: "Człowiekiem jestem i nic co ludzkie obce mi nie jest";

Sama filozofia prekursorów odrodzenia europejskiego wskazuje na ogromną rolę, jaką odgrywało życie doczesnego człowieka. Ideałem stał się człowiek wszechstronnie wykształcony - eurydyta, który interesuje się wieloma dziedzinami i posiada szerokie horyzonty myślowe.

W renesansie doszło do awansu języków narodowych. Twórcy, zaczęli podpisywać się pod swoimi dziełami. Powrócono do łaciny, klasycznej greki i wyrażono zainteresowanie językiem hebrajskim. Szkolnictwo przeżyło swój rozkwit, prowadzono szeroką działalność uniwersytetów, zakładano mecenasat - czyli domy opieki nad biednymi, ale zdolnymi twórcami. Mecenasami byli bogaci przedstawiciele zamożnych rodów min. Medyceusze we Włoszech, czy Jagiellonowie w Polsce.

Epoka odrodzenia narodziła się we Włoszech, które stały się kolebką renesansu. Tutaj powstawały najważniejsze dzieła twórców renesansowych. Głównymi czynnikami, które zdecydowały o tym, że to właśnie we Włoszech rozpoczął się renesans były:

- szeroki wpływ państw położonych w basenie Morza Śródziemnego,
- kontakty z kulturą wschodnią,
- szeroka działalność uniwersytetów,
- oddziaływanie różnych kultur i religii na włoskie państwo.

Dla renesansu europejskiego charakterystyczna była pochwała ludzkiego rozumu, dążenie do wszechstronnego wykształcenia, poznania świata, rozwoju nauki, osiągnięcia i posiadania wiedzy w wielu dziedzinach życia.

Termin Renesans nie jest jednoznaczny. Jako epoka w historii kultury Renesans obejmuje wiek XV i XVI, ale jego granice czasowe nie są ustalone w sposób jednoznaczny.

W wielu dziedzinach życia nawiązywał do starożytności, działał się tak choćby z literaturą, która swoje wzorce czerpała i wykorzystywała ze starożytnych dzieł, podobnie było w przypadku sztuki, czy architektury – te dziedziny życia kulturalnego, swoimi kształtami, cechami budowlanymi nawiązywały w bardzo dużym stopniu do sztuki wieków starożytnych.

Renesans bardzo mocno zaprzeczał i krytykował poprzednią epokę. Jego twórcy bardzo ostro sprzeciwiali się i krytykowali życie ludzi średniowiecznych, ich wiarę w Boga, kierowanie uwagi tylko na życie pozagrobowe i życie po śmierci. Teocentryzm był głównym sporem, jaki wytworzył się wokół twórców antropocentrycznych. Nowa epoka przeciwstawiała się wizji średniowiecznego świata.

Kultura odrodzenia w Europie związana była z takimi dziedzinami życia jak literatura, nauka, malarstwo, sztuka, architektura. Każda z tych dziedzin w sposób bardzo wymowny i dokładny zwracała uwagę na teraźniejsze życie człowieka, jego potrzeby, funkcjonowanie, pragnienia, wartości, postawy człowieka, marzenia i ich realizację.

Z tego też względu cała kultura okresu odrodzenia podporządkowana była człowiekowi i ludziom żyjącym w okresie renesansu. Spróbujmy rozpocząć nasze rozważania związane ze sztuką epoki odrodzenia od literatury.

Literatura okresu odrodzenia związana była z człowiekiem i jego życiem na ziemi.

Twórcy literatury w epoce odrodzenia:

- Dante Alighieri, autor „Boskiej komedii”, który wprowadził w swoim poemacie wędrówkę poety po świecie pozagrobowym. Był pierwszym autorem, który wprowadził język narodowy do literatury – (włoski). W swoim dziele nawiązuje do motywu wędrówki, jako motywu przewodniego po świecie starożytnym.

- Franciszek Petrarca autor licznych liryk, wierszy do swojej ukochanej – Laury. Zwracał uwagę na aspekt miłość do kobiety i drugiej osoby.

- Jan Boccaccio, autor „Dekameronu”, czyli zbioru stu nowel, które opowiada grupa osób z Florencji przebywając poza miastem w okresie zarazy, wyrażając podziw dla świata i życia ludzi. W utworze tym Boccaccio zwraca uwagę na sprawy altruistyczne – chęć pomocy drugiemu człowiekowi, poświęcenia się dla drugiego człowieka.

- Baltazar Castiglione, autor znanego dzieła „Dworzanin”, w którym stworzył postać idealnego dworzanina i jego księcia.

- Nicole Machiavelli w dziele „Książę” przedstawił księcia, który rządzi przy użyciu wszelkich metod, czasami nawet posuwając się do okrucieństwa.

- Tomasz Morus (More), autor „Utopii”, w której opisał idealną wyspę, gdzie nie ma wojen. Ludzie żyją w pełnej harmonii, panuje ład społeczny, tolerancja religijna, zniesiona zostaje własność prywatna. Dzieło Morusa było podstawą do powstawania szeregu utopii na przełomie wielu wieków.

- Jean Bodin, autor głośnego dzieła „Sześć ksiąg o Rzeczpospolitej”, w którym przedstawia cechy idealnego ustroju państwowego. Przedstawia teorie ustroju absolutnego.

- Erazm z Rotterdamu, autor „pochwały głupoty”, która spotkała się z krytyką nie tylko wśród twórców późniejszych epok, ale także wśród twórców epoki renesansu.

- William Szekspir, autor takich dzieł jak: Hamlet, Makbet, Romeo i Julia, Sen nocy letniej, Otello. Jest kolejnym autorem epoki odrodzenia, który swoje całe życie poświęcił na sprawy doczesnego życia. W swoich dziełach przedstawia miłość dwojga ludzi, często nieszczęśliwą, na którą czyha wiele niebezpieczeństw i przeciwności.

Literaturę epoki odrodzenia możemy więc podzielić na dwie zasadnicze kategorie:

- literaturę, której podstawowym celem było ukazanie spraw doczesnych człowieka, jego ziemskiej drogi, problemów, które napotyka w swoim życiu.

- literaturę, która zajmowała się sprawami państwowymi, dobrem narodowym, dobrem państwa.

Na kulturę epoki odrodzenia składa się również nauka, skierowana na zaspokojenie doczesnych pragnień, marzeń i potrzeb człowieka renesansu. Związana była z trzema osobami, które tworzyły swoje dzieła przez cały okres odrodzenia. Tymi osobami byli:

- Leonardo da Vinci – mówi się, że swoimi umiejętnościami, postawami i wynalazkami wyprzedzał epokę, o co najmniej 300 lat. Najbardziej znany jest z projektów łodzi podwodnych i maszyny latającej. Był teoretykiem malarstwa, architektem, rzeźbiarzem, matematykiem, biologiem, człowiekiem wszechstronnie utalentowanym. Zasłużył się dla potomnych poznaniem anatomii człowieka. Przez swoją wszechstronność da Vinci, był przez wielu uczonych krytykowany. Zarzucano mu, że nie potrafi zająć się jedną dziedziną i w niej tworzyć, tylko tworzył w każdej po trochu, ale trzeba mu przyznać, że był jednym z największych geniuszy na świecie.

- Galileusz (Galileo) – astronom, fizyk, matematyk, filozof, za pomocą udoskonalonej przez siebie lunety potwierdził teorię Mikołaja Kopernika, o tym, że to planety krążą wokół słońca i wokół własnej osi. Za swoje poglądy musiał zapłacić wysoką cenę – został skazany przez inkwizycję na karę śmierci.

- Giordano Bruno – twórca teorii o nieskończoności wszechświata i mnogości światów. Za swoje poglądy również został skazany na spalenie na stosie.

Kulturę epoki odrodzenia tworzyło także malarstwo, sztuka i architektura. W tych trzech dziedzinach dominowała tematyka świecka, motywy mitologiczne i biblijne, postacie malowane według wzorów z zaznaczoną anatomią. W tworzonych dziełach przeważała harmonia, spokój i ład.

Do najważniejszych dzieł kultury epoki renesansu możemy zaliczyć dzieła:

- Leonarda da Vinciego – Mona Lisa, Dama z łasiczką, Ostatnia Wieczerza, Dama z gronostajem,
- Michała Anioła – freski w kaplicy Sykstyńskiej, Sąd Ostateczny, rzeźby Pieta, Mojżesz, Dawid,
- Rafaela Santiiego – Madonna Sykstyńska, Szkoła Ateńska
- Tycjana – Wenus z Urbino
- rozwój rzemiosła artystycznego, rozwój architektury

Podsumowując, epoka odrodzenia zdecydowanie odbiegała od cech charakterystycznych w średniowieczu. Różniło ją praktycznie wszystko, była indywidualna, antropocentryczna, nastawiona na ziemskie życie i indywidualizm człowieka.